

ВЪВЕДЕНИЕ

Толкова близо, толкова далече все по-явно се превръща в социо- и етнокултурен бранд, който вече се оразличава и идентифицира с широкия контекст на темата *българи в чужбина*. Това е така не само защото през последните няколко години са налице реализирани успешни международни творчески и с национален мащаб проекти¹, добили широка популярност, или защото първа част на едноименния сборник носи това послание², но най-вече и защото актуалността на темата *българи по света* се интерпретира през различни гледни точки *оттук* и *оттам*.

Все повече наши сънародници избират пътя към емигрантството, но то днес сякаш е загубило онова съдържание, оная плътност (а и обаяние), които са били характерни за българските гурбетчии – известните ни българи градинари на път към Европа или българските политически и интелектуални емигранти от миналия век, например.

Последната статистика от Евросат³ сочи, че българите по света надвишават вече живеещите в страната, а това следва да алармира сериозно компетентните институции, за да се планират своевременно адекватни политики, реализиращи процеси на реемиграция и реинтеграция с траен ефект в демографски аспект и с пълноценна ефикасност за икономиката ни.

¹ Националната изложба „Толкова близо, толкова далече“, която събира в един общ, уникален като идея формат български съвременни творци, пръснати по света, се реализира успешно от 2012 г. Произведения на млади български автори остават в националните и лични колекции, завръщането им у дома чрез изкуство е подход, който носи удовлетвореност и устойчивост. Вж. на www.soclosesofar.net

² През 2016 година излезе първа част на сборника „Българите в чужбина – толкова близо, толкова далече“, съставител Снежана Йовева-Димитрова, ИИК „Род“, Издание на ДАБЧ.

³ Статистиката показва, че за изминалата 2016 г. българите са намалели със 7.3-ма на 1000 души (промила) в сравнение с предходната 2015 г. Така 2016 г. е започнала със 7 153 000 български граждани и е приключила със 7 102 000. Ако страната продължи да губи по над 50 000 души от населението си през тази и следващата 2018 г., то тя ще влезе в 2019 г. с по-малко от 7 млн. жители. Вж. по-подробно на <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8102195/3-10072017-AP-EN.pdf/a61ce1ca-1efd-41df-86a2-bb495daabdab>

Продължаването на идеята от първата част на сборника „БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА – ТОЛКОВА БЛИЗО, ТОЛКОВА ДАЛЕЧЕ“ бе естествен подход, връзка, необходимост от поддържането на диалог с българите по света по различни актуални теми. След представянето на първа част от сборника сред сънародниците ни в Амстердам, Париж, Женева, Виена, София и др., като съставител и автор, заедно с колегите от редакционната колегия на Асоциацията за антропология, етнология и фолклористика „Онгъл“ и Държавната агенция за българите в чужбина нямахме колебание – темата следва да се продължи, за да се дава възможност за споделяне и обмен на актуална информация, на научни изследвания и идеи, на нови гледни точки към проблемите на българите в чужбина.

Сборникът среща отново два подхода, както това се състоя в първата му част. От една страна стоят текстове, които дават научно-изследователския разрез и новия задълбочен анализ за регионалните и етнокултурни български общности (**Емил Миланов**); за т.нар. етнопредприемачество сред българските общности и спецификите при съхранението на идентичността (**доц. д-р Владимир Пенчев и д-р Таня Матанова**); за влиянието на глобализиращите процеси върху идентитета на съвременната българска емиграция в Англия (**доц. д-р Мила Маева**); за църквата и религията при най-многобройната българска общност в рамките на ЕС, Испания (**д-р Магдалена Славкова**); за феноменологичното начало и типологията на българите в Украйна (**Светлана Драгнева**), за някои любопитни факти за преселилите се в далечна Бразилия бесарабски българи (**проф. д.ист.н. Николай Червенков**); за изключително важната роля на една организация, превърнала се в ключов фактор за формирането на образователната политика към българите в чужбина през последните десет години – Асоциация на българските училища в чужбина (**д-р Евелина Христова и Снежина Мечева**).

От друга страна, в сборника „съжителстват“ статии и есета, които са както лично преживени, така и достатъчно любопитни, илюстративни и провокиращи с въпроси от типа – *кой съм, къде съм, само съдба ли е професионалният път в чужбина* (**Нели Пинтева-Банс**), *когато търсиш себе си* (**Красимира Делийска**), за да откриваш друго небе, дори „по-нежно от коприна“ (**Жанина Драгостинова**). А българското ник-

не, та дори и в града под Везувий (**д-р Кирил Кирилов**), и бидейки в дадени ситуации и контексти т.нар. *глобален номад* – *толкова близо, толкова далеч творецът ще показва своя характерен етноидентичен почерк чрез всички форми на изкуството* (**Мила Старейшинска-Ангелова и Ния Табакова**).

Вятърът на промяната безусловно е повлиял на формирането на личността и на българското характерно присъствие в Холандия, например, умело пресъздадено чрез патоса и прямотата от журналистическото перо на **Даниела Горчева**.

С друга, също така силна емоция ни зарежда **Снежина Мечева**, превърнала се в истински стожер на българското училище в Лондон и откровено разказваща за трънливия и нелек *път към школото светилице* на Острова – „Толкова далеч, толкова близо: едно училище, един живот, една Асоциация – много съдби“.

На езика като основен етноопределител в чуждоетнична среда е посветено изследването на **доц. д-р Анна Кочева**, която продължава да развива и да обогатява темата за немските лексикални вплитания и процесите на интерференция в смесения език на българите във Виена. Българската имигрантска реч е в условията на билингвизъм и тя се намира под влиянието на много езикови „стихии“ в процеса на агресивна глобализация.

Българският език се изучава в над 300 съботно-неделни образователни формирования и центрове по света. Това се реализира и чрез специализирани педагогически пособия. На тази тема е текстът за *учебника по народознание*, прилагането му на практика в процеса на обучение в българското училище в Будапеща с автор **Светла Кьосева**, един от основателите на важното списание за общността ни в Унгария „Хемус“, преводач и дългогодишен преподавател, директор на Българското училище за роден език в Будапеща.

Надявам се, че този сборник ще бъде полезен с актуалните статистически данни, аналитични и информативни студии, поставящи във фокус българските общности в Италия (**Жана Иванова**), Испания и Франция (**Димитър Карарусинов**) и Германия (**Коянка Димитрова**), но и с личния почерк и откровения на всички автори, в които всеки от читателите ще може да потърси и разпознае собствени преживявания, идеи и емоции.

„Българите в чужбина – толкова близо, толкова далече“ търси екзистенциални отговори и вярвам, че авторите дават такива. Част от тях са *там, в чужбина*, а друга част – *тук, в родината*. Всички те обаче чувстват, преживяват, разсъждават, за да направят точни наблюдения, да предложат адекватни решения, да генерират *модели за диференцирани политики към българите в чужбина*.

*Снежана Йовева-Димитрова,
Съставител и главен редактор*

PREFACE

So near, yet so far is increasingly becoming a socio- and ethno-cultural brand, which is now distinguished and identified in the broad context of Bulgarians abroad. This is so not only because in the last few years successful international creative and national projects¹ have been realized, which have gained popularity or because the first part of the collection of the same name carries this message², but mostly because the topicality of the subject of *Bulgarians around the world* is interpreted from different points of views here and there.

More and more of our compatriots choose to emigrate, but today this seems to have lost that content, that density (and glamor) that has been characteristic of Bulgarian gurbetti, the famous Bulgarian gardeners on their way to Europe, or Bulgarian political and intellectual emigration from the past century, for example.

The latest Eurostat³ statistics show that Bulgarians across the world are already outnumbering those living in the country, and this should seriously alert competent institutions to plan adequate policies in a timely manner, conducting processes of re-emigration and reintegration with a lasting demographic effect and economic efficiency.

¹ The National Exhibition “So Near, Yet So Far”, which collects in a common unique as an idea format Bulgarian contemporary artists scattered around the world, has been realized very successfully since 2012; works by young Bulgarian authors remain in national and personal collections; their return home through art is an approach that brings satisfaction and sustainability. See more here: www.soclosesofar.net

² In 2016, the first part of the collection “Bulgarians Abroad – So Near, Yet So Far” came out, compiled by Snezhana Yoveva-Dimitrova, edited by ROD Impresario & Publishing House, issued by the State Agency of the Bulgarians Abroad.

³ Statistics show that in 2016 Bulgarians have decreased by 7.3 per 1,000 (permeable) compared to the previous 2015. Thus in the beginning of 2016 there are 7 153 000 Bulgarian citizens and at the end of the year – 7 102 000. If the country continues to lose more than 50,000 of its population in 2017 and 2018, Bulgaria will have less than 7 million inhabitants in 2019. See in more detail: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8102195/3-10072017-AP-EN.pdf/a61ce1ca-1efd-41df-86a2-bb495daabdab>

The continuation of the idea from the first part of the collection “THE BULGARIANS ABROAD – SO NEAR, YET SO FAR” was a natural approach to the connection and the necessity to maintain a dialogue with the Bulgarians around the world on various topical issues. After the presentation of the first part of the collection among our compatriots in Amsterdam, Paris, Geneva, Vienna, Sofia, Samokov, etc., as compiler and author, along with colleagues from the editorial board of the ONGAL Association of Anthropology, Ethnology, and Folklore Studies and the State Agency for Bulgarians Abroad, we had no doubt: the topic should be continued in order to allow for the sharing and exchange of up-to-date information of research and ideas, new perspectives on the problems of Bulgarians abroad.

As in the first part, the collection faces two approaches. On the one hand, there are texts that give the scientific research view and in-depth new analyzes on: the regional and ethno-cultural Bulgarian communities (**Emil Milanov**); the so-called ethno-entrepreneurship among the Bulgarian communities and the specifics in the preservation of identity (**Assoc. Prof. Dr. Vladimir Penchev and Dr. Tanya Matanova**); the impact of globalizing processes on the identity of modern Bulgarian emigrants in England (**Assoc. Prof. Dr. Mila Maeva**); the Church and religion in the largest Bulgarian community within the EU, Spain (**Dr. Magdalena Slavkova**); the phenomenological beginnings and the typology of Bulgarians in Ukraine (**Svetlana Dragneva**), some curious facts about the Bessarabian Bulgarians, who had moved to distant Brazil (**Prof. Nikolay Chervenkov, Dr. Habil.**), the crucial role of an organization that has become a key factor in the formation of educational policy towards Bulgarians abroad during the last ten years – the Association of Bulgarian Schools Abroad (**Dr. Evelina Christova and Snezhina Metcheva**).

On the other hand, in the issue co-exist articles and essays that are personally experienced as well as curious, illustrative and provocative enough questions of the type – who am I, where am I, is professional development abroad just destiny (**Nelly Pinteva-Bance**) when you are looking for yourself (**Krasimira Deliyska**) to discover another sky, even “finer than silk” (**Zhanina Dragostinova**). And the “Bulgarian” emerges, even in the city under Vesuvius (**Dr. Kiril Kirilov**), and being, in the given situations and contexts, the so-called global nomad – so near, yet so far shows his characteristic ethno-identical handwriting through all forms of art and culture (**Mila Stareyshinska-Angelova and Niya Tabakova**).

The wind of change certainly influenced the formation of the personality and the Bulgarian characteristic presence in the Netherlands, for example, skillfully recreated through the pathos and the directness of the journalist's pen of **Daniela Gortcheva**.

Snezhina Mecheva, who has become a real pillar of the Bulgarian school in London, tells us about the thorny and tricky way to the **shrine** school of the island – “So far, so near: one school, one life, one Association – many destinies”.

The study of **Assoc. Prof. Dr. Ana Kocheva**, who continues to develop and enrich the topic of German lexical interlining and the interference processes in the mixed language of Bulgarians in Vienna, is devoted to language as the main ethno-determinant in a foreign ethnical environment. Bulgarian immigrant speech is under the conditions of bilingualism and it is under the influence of many linguistic “elements” in the process of aggressive globalization.

The Bulgarian language is taught in more than 300 Saturday-Sunday educational establishments and centers around the world. This is also achieved through specialized pedagogical tools. On this topic is the textbook dealing with ethnological studies, implemented in the teaching process in the Bulgarian school in Budapest by **Svetla Kyoseva**, one of the founders of the important magazine for our community in Hungary “Hemus”, translator and long-time lecturer, director of Bulgarian Language School in Budapest.

I hope that this collection will be useful and one will find in it current statistical data, analytical and informative studies focusing on the Bulgarian communities in Italy (**Zhana Ivanova**), Spain and France (**Dimitar Kararussinov**) and Germany (**Koyanka Dimitrova**), but also with personal character and revelations in which to search and recognize your own experiences and which can unlock ideas and emotions.

“Bulgarians abroad – so close, so far” is looking for existential answers, I believe the authors give some, some of them are on the other side, abroad, and another part have experienced and studied the process to suggest conclusions and to generate the basis for differentiated policies towards Bulgarians abroad.

Snezhana Yoveva-Dimitrova,
Compiler and Editor-in-chief